

14/08

Prostředky státu v oblasti důchodového pojištění

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu (dále jen „NKÚ“) na rok 2014 pod číslem 14/08. Kontrolní akci řídila a kontrolní závěr vypracovala členka NKÚ JUDr. Eliška Kadaňová.

Cílem kontroly bylo prověřit vykazované údaje z oblasti výběru pojistného na důchodové pojištění a údaje z oblasti výplaty dávek důchodového pojištění; prověřit, zda Ministerstvo financí při správě prostředků soustředěných na zvláštním účtu rezervy pro důchodovou reformu postupovalo v souladu s právními předpisy.

Kontrolní akce byla schválena v návaznosti na usnesení vlády ČR¹, kterým dala vláda podnět NKÚ zaměřit se na prověření tzv. zvláštního účtu rezervy pro důchodovou reformu. Po provedeném rozboru byl podnět vlády ČR rozšířen.

Kontrola byla prováděna v době od března do září roku 2014. Kontrolovaným obdobím byly roky 2009–2013, v případě věcných souvislostí i období předcházející a následující.

Kontrolované osoby:

- Ministerstvo práce a sociálních věcí,
- Ministerstvo financí,
- Ministerstvo obrany,
- Ministerstvo vnitra.

Námítky proti kontrolnímu protokolu, které podalo MO, byly vypořádány vedoucím skupiny kontrolujících rozhodnutím o námítkách.

Kolegium NKÚ na svém XX. jednání, které se konalo dne 15. prosince 2014,

schválilo usnesením č. 9/XX/2014

kontrolní závěr v tomto znění:

I. Úvod

Důchodové pojištění představuje jednu z nejvýznamnějších složek sociálního zabezpečení v ČR, jeho základní funkcí je poskytovat určité hmotné zabezpečení ve stáří, invaliditě a při ztrátě živitele. Vychází z historických, společenských a ekonomických podmínek – přiměřené hmotné zabezpečení je garantováno *Listinou základních práv a svobod*². Systém důchodového pojištění v ČR lze charakterizovat jako systém financovaný průběžně³, dávkově definovaný s vysokou mírou solidarity.

¹ Usnesení vlády ČR ze dne 16. května 2012 č. 358.

² Článek 30 zákona č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky.

³ Z hlediska financování existují dva základní způsoby, a to průběžný, anebo pomocí dříve vytvořených fondů. Financování může zajišťovat stát nebo soukromoprávní sféra anebo může být zvolena kombinace obou způsobů.

V současné době je důchodový systém v ČR složen ze tří pilířů:

- První pilíř je založen na povinném základním důchodovém pojištění.
- Druhý pilíř byl v ČR zaveden v rámci důchodové reformy v roce 2013 a je založen na důchodovém spoření.
- Třetí pilíř je založen na doplňkovém penzijním spoření, které od 1. 1. 2013 nahradilo penzijní připojištění se státním příspěvkem.

Právní úprava je jednotná pro všechny pojištěnce s určitými odchylkami pro příslušníky tzv. silových resortů – vojáci, hasiči, policisté, celníci, příslušníci Vězeňské služby, Generální inspekce bezpečnostních sborů (dále také „GIBS“) a Bezpečnostní informační služby (dále také „BIS“).

Základní povinné důchodové pojištění (první pilíř) garantuje stát, je univerzální a zabezpečuje všechny ekonomicky aktivní osoby. Systém je založen na vysoké míře mezigenerační a příjmové solidarity. S účinností od 30. 9. 2011 byl do zákona č. 155/1995 Sb.⁴ výrazněji promítnut princip zásluhovosti.

Pojistné na důchodové pojištění je součástí pojistného na sociální zabezpečení.

Peněžní prostředky vybrané na pojistném na důchodové pojištění i prostředky vyplacené ve formě dávek důchodového pojištění jsou součástí příjmů a výdajů státního rozpočtu prostřednictvím vybraných kapitol státního rozpočtu, z nichž objemově nejvýznamnější je kapitola Ministerstva práce a sociálních věcí.

Z hlediska předmětu této kontrolní akce nesou kontrolovaná ministerstva odpovědnost za tuto oblast v rozsahu zákona, jímž byla tato ministerstva zřízena⁵, a zákonů upravujících sledovanou oblast.

Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále také „MPSV“) je ústředním orgánem státní správy pro důchodové zabezpečení, je orgánem sociálního zabezpečení a zároveň správcem rozpočtové kapitoly 313 – *Ministerstvo práce a sociálních věcí* (dále jen „kapitola MPSV“), která na straně příjmů představuje 97 % prostředků vybraných na pojistném a na straně výdajů představuje 98 % všech prostředků vyplacených ve formě dávek důchodového pojištění. Výběr pojistného, rozhodování o dávkách, jejich výpočet a výplatu zajišťuje v působnosti MPSV Česká správa sociálního zabezpečení (dále také „ČSSZ“).

Ministerstvo obrany (dále jen „MO“) je rovněž orgánem sociálního zabezpečení, a to v souvislosti se zaměstnáváním vojáků z povolání, za které vybírá pojistné na důchodové pojištění, rozhoduje o dávkách důchodového pojištění a provádí jejich výpočet i výplatu.

Ministerstvo vnitra (dále jen „MV“) je dalším orgánem sociálního zabezpečení v souvislosti se zaměstnáváním příslušníků Policie ČR a Hasičského záchranného sboru ČR, za které vybírá pojistné na důchodové pojištění, a rozhoduje o dávkách důchodového pojištění (také u příslušníků GIBS a BIS) a provádí jejich výpočet i výplatu.

Ministerstvo financí (dále také „MF“) vykonává na základě zákona č. 218/2000 Sb.⁶ správu státních finančních aktiv (SFA), jejichž součástí je *Zvláštní účet rezervy pro důchodovou reformu* (dále také „ZÚRDR“). V příjmech kapitoly MF jsou zahrnuty příjmy, které ve formě pojistného na důchodové pojištění vybírá Generální ředitelství cel za příslušníky Celní správy. Výdaje na dávky důchodového pojištění pro tyto osoby jsou zahrnuty v kapitole MPSV, přičemž o jejich nároku rozhoduje a výpočet dávek a jejich výplatu provádí ČSSZ.

Příjmy z pojistného jsou vedle kapitoly MPSV zobrazeny v kapitolách MO, MV, MF (za Generální ředitelství cel) a dále i v kapitolách Ministerstva spravedlnosti (dále také „MS“), GIBS a BIS⁷. Výdaje na dávky důchodového pojištění jsou zahrnuty pouze v kapitolách MPSV, MO, MV a MS.

4 Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.

5 Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky.

6 Ustanovení § 36 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla).

7 Některé údaje jsou ve smyslu zákona č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, vykazovány zvláštním způsobem, a proto nebyly dostupné.

Přehled příjmů z pojistného na důchodové pojištění a přehled výdajů na dávky důchodového pojištění v letech 2009–2013 a procentní vyjádření podílu prostředků jednotlivých kapitol na celku důchodového pojištění uvádějí následující tabulky č. 1 a č. 2.

Tabulka č. 1 – Přehled příjmů z pojistného dle příslušných správců kapitol

Příjmy z pojistného na důchodové pojištění										
	2009		2010		2011		2012		2013	
	v mil. Kč	v %	v mil. Kč	v %	v mil. Kč	v %	v mil. Kč	v %	v mil. Kč	v %
MPSV*	301 177,65	96,95	308 568,28	97,05	319 602,82	97,42	323 369,99	97,35	323 809,90	97,34
MO	2 180,27	0,70	2 090,23	0,66	1 928,26	0,59	2 518,18	0,76	2 562,91	0,77
MF	566,16	0,18	523,68	0,16	481,17	0,15	455,12	0,14	466,78	0,14
MV	6 026,51	1,94	6 027,44	1,90	5 361,67	1,63	5 095,87	1,53	5 101,24	1,53
MS	704,24	0,23	723,83	0,23	684,61	0,21	695,12	0,21	679,06	0,20
GIBS	-	-	-	-	-	-	30,51	0,01	35,55	0,01
CELKEM	310 654,83	100	317 933,46	100	328 058,53	100	332 164,79	100	332 655,44	100

Zdroj: ARIS, ÚFIS, CSÚIS.

* Údaj za ČSSZ.

Pozn.: Údaje za MPSV v sobě zahrnují též příjmy vykázané na RP 1628 – *Příslušenství pojistného* (pokuty a penále), avšak jen část z těchto příjmů se vztahuje k důchodovému pojištění, proto je dále v tabulkách uvedena jen jejich odpovídající část; v grafech za období 1996–2013 tato RP není zahrnuta.

Tabulka č. 2 – Přehled výdajů dle příslušných správců kapitol

Výdaje na dávky důchodového pojištění										
	2009		2010		2011		2012		2013	
	v mil. Kč	v %	v mil. Kč	v %	v mil. Kč	v %	v mil. Kč	v %	v mil. Kč	v %
MPSV*	331 594,68	97,59	337 798,66	97,57	359 098,20	97,56	372 752,59	97,57	373 434,99	97,56
MO	3 829,64	1,13	3 853,80	1,11	4 060,05	1,10	4 157,92	1,09	4 151,99	1,08
MV	3 863,48	1,14	4 034,92	1,17	4 334,34	1,18	4 516,60	1,18	4 567,67	1,19
MS	500,49	0,15	525,57	0,15	576,24	0,16	604,23	0,16	618,05	0,16
CELKEM	339 788,29	100	346 212,95	100	368 068,83	100	382 031,34	100	382 772,71	100

Zdroj: ARIS, ÚFIS, CSÚIS.

* Údaj za ČSSZ.

Kapitola MPSV zahrnuje výdaje na dávky důchodového pojištění i za Generální ředitelství cel a kapitola MV i za příslušníky GIBS a BIS.

Pozn.: Všechny právní předpisy uvedené v tomto kontrolním závěru jsou aplikovány ve znění účinném pro kontrolované období.

II. Skutečnosti zjištěné při kontrole

1. Příjmy z pojistného na důchodové pojištění

Základní právní úpravu pojistného na důchodové pojištění obsahuje zákon č. 589/1992 Sb.⁸ Důchodové pojištění je založeno na pravidelném placení příspěvku – pojistného. Pojistné hradí zaměstnavatelé, zaměstnanci, osoby samostatně výdělečně činné a osoby dobrovolně důchodově pojištěné.

Z hlediska bilance příjmů a výdajů důchodového pojištění zajišťovaného státem má určitý význam i tzv. náhradní doba pojištění, tj. doba, po kterou občan nepracuje (např. osoby nezaměstnané, osoby na

⁸ Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.

rodičovské dovolené). Za stanovených podmínek je tato doba započítávána do potřebných let pojištění na důchod.

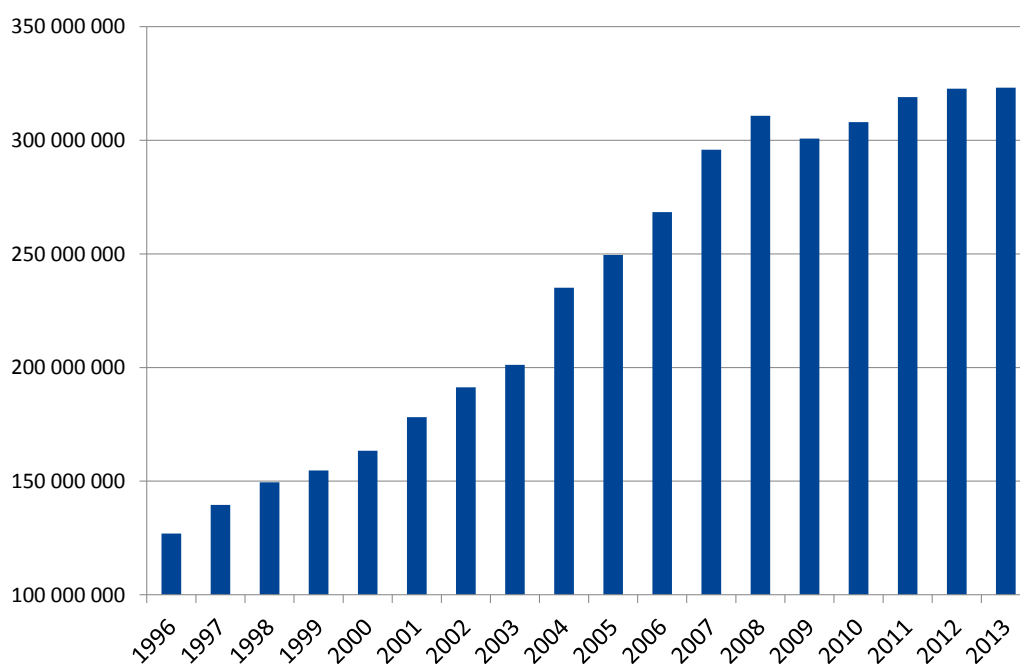
Kontrolou byla ověřována správnost výše příjmů z pojistného na důchodové pojištění v rámci vybraných kapitol. U MPSV bylo provedeno odsouhlasení příjmů z pojistného na důchodové pojištění vykázaných ve výkazu pro hodnocení plnění rozpočtu správců kapitol, jimi řízených organizačních složek státu a státních fondů (dále také „výkaz pro hodnocení plnění rozpočtu“), údaje za účetní jednotku ČSSZ, na údaje v závěrečném účtu (dále také „ZÚ“) kapitoly MPSV a ve státním závěrečném účtu ČR (dále také „SZÚ“) v letech 2009–2013. Komplexní testování systému výběru pojistného na sociální zabezpečení bylo provedeno v rámci předchozích kontrolních akcí NKÚ přímo na ČSSZ⁹. Ve sledované oblasti nebyly zjištěny nesrovnalosti, proto u ČSSZ nebyla v rámci této kontrolní akce tato oblast znovu prověřována.

Kontrolou byla ověřena správnost vykázaných částek na straně příjmů z pojistného na důchodové pojištění u MPSV (ČSSZ), MF (GŘC), MO a MV, tedy částek, které v kontrolovaném období vstoupily do výpočtu výsledku hospodaření systému důchodového pojištění státu¹⁰.

Kontrolou nebyly shledány nesrovnalosti s významnějším dopadem na prověřovanou oblast.

Graf č. 1 znázorňuje vývoj příjmů z pojistného na důchodové pojištění za období let 1996–2013 v kapitole MPSV, která představuje nejvyšší podíl (cca 97 %) příjmů z pojistného na důchodové pojištění státu.

Graf č. 1 – Příjmy z pojistného na důchodové pojištění v kapitole MPSV v letech 1996–2013 (v tis. Kč)

Zdroj: výkazy pro hodnocení plnění rozpočtu ČSSZ za roky 1996–2013.

V rozmezí let 1996–2003 příjmy vykazovaly mírně rostoucí lineární trend. V roce 2004 došlo ke zvýšení sazby pojistného na důchodové pojištění z 26 % na 28 % z vyměřovacího základu pro zaměstnavatele, osoby samostatně výdělečně činné a osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění, což se promítlo do výše inkasovaných příjmů z pojistného. Do roku 2008 příjmy rostly. Na zmírnění tempa růstu příjmů v následujícím období se mimo jiné podílelo stanovení maximálního vyměřovacího základu pro placení pojistného na důchodové pojištění,¹¹ rostoucí nezaměstnanost apod.

⁹ Kontrolní akce NKÚ č. 10/19 a č. 11/26.

¹⁰ Název „systém důchodového pojištění státu“ je v kontrolním závěru používán v souvislosti s výpočtem rozdílu příjmů a výdajů důchodového pojištění ve smyslu ustanovení § 36 odst. 3 zákona č. 218/2000 Sb. a vyhlášky č. 76/2005 Sb.

¹¹ Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.

2. Výdaje na dávky důchodového pojištění

Ze základního povinného důchodového pojištění jsou dávky důchodového pojištění poskytovány na základě zákona č. 155/1995 Sb.⁴, který stanovuje nároky na hmotné zabezpečení pro případ stáří, invalidity a úmrtí živitele – důchod starobní, invalidní, vdovský nebo vdovecký a sirotčí. Dále upravuje základní podmínky vzniku nároku na důchod a parametry výpočtu jeho výše.

Na vybraném vzorku případů bylo u MV a MO ověřováno, zda byly splněny podmínky pro přiznání nároku na důchod, tedy zda byl nárok žadatelem řádně doložen, a zda byl důchod řádně vypočítán. Stejně ověřování nebylo prováděno u MPSV, resp. u ČSSZ, s ohledem na výsledek komplexního testování v rámci předchozích kontrolních akcí¹² NKÚ.

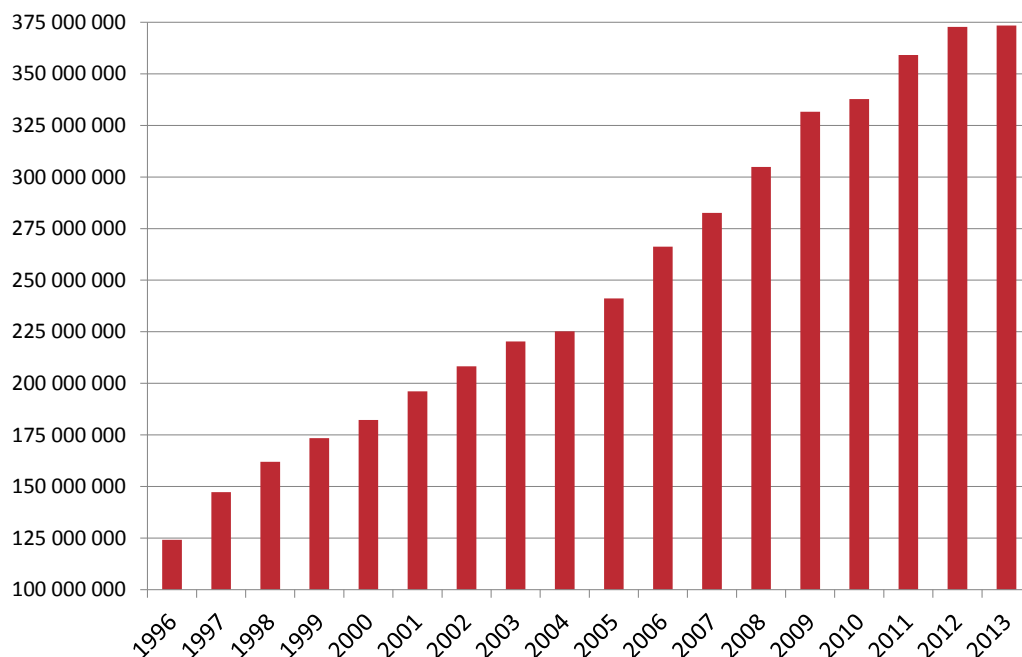
Kontrola nároku na důchod i kontrola stanovení jeho výše byly provedeny podle právní úpravy platné v době přiznání důchodu, dále byly zohledněny všechny změny zákonů, které měly vliv na způsob výpočtu již přiznaných a vyplácených důchodů, včetně valorizací. Na vzorku bylo ověřeno, že v testovaném období byla příjemcům dávek důchodového pojištění předepsána jak **MO**, tak **MV** správná výše důchodu a v době, kdy byl nárok na důchod přiznán, byly žadatelem splněny všechny zákonné podmínky pro přiznání důchodu.

U MPSV byly ověřeny výdaje na dávky důchodového pojištění vykázané ve výkazu pro hodnocení plnění rozpočtu ČSSZ, údaje v tomto výkazu za kapitolu MPSV a dále údaje v ZÚ kapitoly a ve SZÚ za roky 2009–2013.

Graf č. 2 znázorňuje vývoj výdajů na důchody za období let 1996–2013 v kapitole MPSV, která představuje podíl téměř 98 % výdajů systému důchodového pojištění státu.

Graf č. 2 – Dávky důchodového pojištění v kapitole MPSV v letech 1996–2013

(v tis. Kč)

Zdroj: výkazy pro hodnocení plnění rozpočtu ČSSZ za roky 1996–2013.

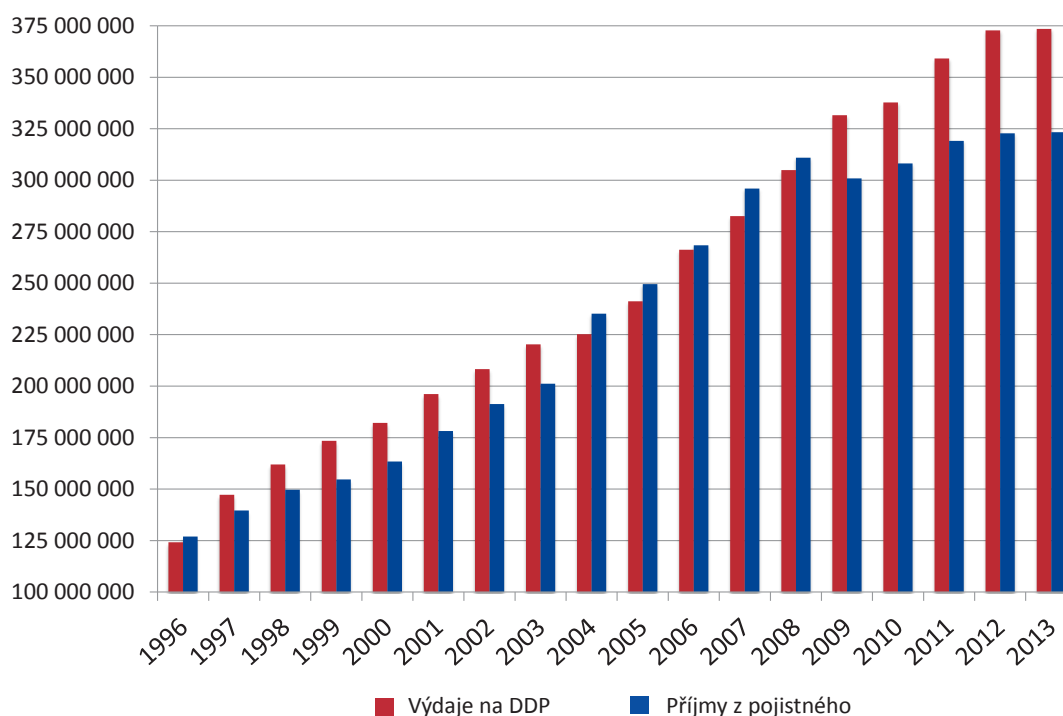
Výdaje na dávky důchodového pojištění ročně rostly v průměru o cca 5 %. Na nárůstu výdajů se podílely různé faktory, např. stárnutí populace, předčasné odchody do důchodu, valorizace apod. V roce 2004 vzrostly výdaje oproti roku 2003 pouze o cca 2 %, jedním z uváděných důvodů byla nižší valorizace

oproti rokům předchozím. V dalších letech došlo k nárůstu výdajů na dávky oproti příjmům: v roce 2009 o 10,2 %, v roce 2010 o 9,6 %, v roce 2011 o 12,5 % a v roce 2012 a 2013 o 15,5 %. (V roce 2013 nebylo přistoupeno k valorizaci.) **Průměrný starobní důchod v ČR na konci roku 2013 činil 10 957 Kč (zdroj ČSSZ).**

Příloha č. 1 tohoto kontrolního závěru obsahuje přehled o počtu a druhu přiznaných důchodů v letech 1996 až 2013.

Rozdíl mezi příjmy vybranými na pojistném na důchodové pojištění a výdaji na dávky důchodového pojištění v kapitole MPSV v letech 1996–2013 znázorňuje graf č. 3.

Graf č. 3 – Příjmy z pojistného a výdaje na DDP v kapitole MPSV v letech 1996–2013 (v tis. Kč)

Zdroj: výkazy pro hodnocení plnění rozpočtu ČSSZ za roky 1996–2013.

K přebytku příjmů z pojistného na důchodové pojištění nad výdaji na dávky důchodového pojištění v kapitole MPSV došlo pouze v roce 1996 a v letech 2004 až 2008. V dalším období rostly výdaje rychleji než příjmy.

2.1 Rozdíl mezi příjmy a výdaji důchodového pojištění v příslušných kapitolách státního rozpočtu

Rozdíl mezi skutečnými příjmy z pojistného (včetně příjmů z penále a pokut) a výdaji vynaloženými pouze na výplatu dávek důchodového pojištění zjištěný za všechny kapitoly státního rozpočtu, které se na této oblasti podílejí, se liší od vypočteného rozdílu ve smyslu zákona o rozpočtových pravidlech. Ve SZÚ se uvádí rozdíly vypočítané podle uvedeného zákona, tzn. po započtení dalších položek, a to jak na straně výdajů, tak na straně příjmů. Zákonem o rozpočtových pravidlech bylo v souvislosti se zřízením *Zvláštního účtu důchodového pojištění* zároveň stanoveno, že do výpočtu rozdílu budou na straně výdajů zahrnuty i výdaje na výkon státní správy, tzn. výdaje spojené s výběrem pojistného a výdaje spojené s výplatou dávek důchodového pojištění (dále také „výdaje na správu“).

Na straně příjmů bylo od roku 2012 zákonem stanoveno navýšit příjmy z pojistného o 7,2 % výnosu DPH připadajícího na státní rozpočet (v roce 2012 se jednalo o částku 14,4 mld. Kč a v roce 2013 o částku 15,8 mld. Kč). V uvedených dvou letech byly příjmy dále navýšeny z fondu privatizace na základě usnesení

vlády ČR (v roce 2012 se jednalo o částku 14,4 mld. Kč a v roce 2013 o částku 10 mld. Kč, tyto prostředky byly převedeny do příjmů státního rozpočtu).

Údaje uvedené v následující tabulce umožňují porovnat rozdíl mezi skutečně dosaženými příjmy z pojistného a výdaji skutečně vyplacenými na dávky důchodového pojištění („čistý“ rozdíl) s rozdílem uváděným ve SZÚ po zahrnutí výše zmíněných položek do výpočtu MF.

Tabulka č. 3 – Rozdíl příjmů z pojistného na důchodové pojištění a výdajů na dávky důchodového pojištění (v tis. Kč)

	2009	2010	2011	2012	2013
„Čistý“ rozdíl příjmů a výdajů	-29 478 110	-28 331 044	-40 063 896	-49 929 867	-50 175 110
Rozdíl příjmů a výdajů dle výpočtu MF	-36 828 086	-35 616 915	-45 353 258	-26 173 630	-29 262 058

Zdroj: výpočet NKÚ; SZÚ za roky 2009–2013.

Podrobněji viz bod 4 tohoto kontrolního závěru.

3. Zvláštní účet důchodového pojištění, Zvláštní účet rezervy pro důchodovou reformu

V roce 1995 bylo v rámci novely zákona č. 576/1990 Sb. přijato ustanovení¹³ zakotvující zřízení zvláštního účtu, na kterém by byly soustředovány přebytky získané rozdílem mezi vybraným pojistným na důchodové pojištění a vyplacenými dávkami důchodového pojištění. Vytvořením *Zvláštního účtu důchodového pojištění* (dále také „ZÚDP“) byl sledován záměr zajistit určitou rezervu pro období, kdy nebude bilance příjmů a výdajů v oblasti důchodového pojištění příznivá, a to ať už vlivem stárnutí populace, nebo v důsledku jiných faktorů. Výše uvedený zákon stanovil:

„Součástí státních finančních aktiv je „Zvláštní účet důchodového pojištění“, na kterém se vedou prostředky vzniklé jako rozdíl mezi příjmy z pojistného na důchodové pojištění a výdaji na dávky důchodového pojištění včetně výdajů spojených s výběrem pojistného na důchodové pojištění a výplatou dávek důchodového pojištění podle stavu ke dni 31. prosince příslušného rozpočtového roku. Prostředky tohoto účtu lze použít pouze

- a) na zvýšení dávek důchodového pojištění,*
- b) na úhradu záporného salda pojistného na důchodové pojištění včetně výdajů spojených s výběrem pojistného na důchodové pojištění.“*

Do nového zákona o rozpočtových pravidlech¹⁴, který s účinností od 1. 1. 2001 nahradil předchozí právní úpravu, bylo ustanovení o ZÚDP s drobnými úpravami převzato. K 31. 12. 2013 činil stav peněžních prostředků tohoto účtu téměř 22,6 mld. Kč.

Tabulka č. 4 – Přehled příjmů a výdajů ZÚDP/ZÚRDR od roku 1996 do roku 2013 (v mil. Kč)

Příjmy celkem	36 449,0
Příjmy ve výši přebytků systému DP	31 765,1
Příjmy z dividend určených na důchodovou reformu	3 570,9
Příjmy z investování prostředků ZÚRDR	1 113,0
Výdaje celkem	13 894,0
Převody do kapitoly MPSV	13 894,0
Peněžní prostředky celkem k 31. 12. 2013	22 555,0

Zdroj: SZÚ, sešit C a D, dokumenty MF.

¹³ Ustanovení § 18 odst. 2 zákona č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla republiky); novelizace byla provedena zákonem č. 160/1995 Sb.

¹⁴ Zákon č. 218/2000 Sb.

Peněžní prostředky ZÚDP, resp. ZÚRDR, byly od roku 1996 do roku 2013 použity ve dvou případech (v roce 2001 a v roce 2006), a to ke krytí výdajů na dávky důchodového pojištění kapitoly MPSV.

Přebytky vypočítané Ministerstvem financí jako výsledek hospodaření systému důchodového pojištění státu ve smyslu zákona o rozpočtových pravidlech byly hlavním zdrojem příjmů ZÚDP, resp. ZÚRDR. Podrobněji viz bod 4 tohoto kontrolního závěru.

3.1 Investování prostředků ZÚRDR¹⁵

Od roku 2008 do roku 2012 tvořily příjem ZÚRDR také výnosy z investování dočasně volných peněžních prostředků tohoto účtu. Právní úprava umožnila MF investovat prostředky ZÚRDR do určených dluhopisů s cílem navýšit prostředky pro důchodovou reformu. Dosažené výnosy ve výši celkem 1,1 mld. Kč se staly příjmem ZÚRDR. Od roku 2013 přestalo MF prostředky ZÚRDR investovat a zapojilo je do řízení likvidity státu v rámci souhrnného účtu státní pokladny. Došlo ke snížení příjmů z investování, ale současně se tato skutečnost promítla ve zvýšení disponibilních prostředků státní pokladny.

3.2 Dividendy z majetkových účastí státu určené vládou ČR na důchodovou reformu

Ve prospěch ZÚRDR byla v konečném důsledku převedena také část dividend z majetkových účastí státu v regionálních elektroenergetických distribučních společnostech ve správě MPSV a MPO. V roce 2004 vláda ČR rozhodla¹⁶ o vytvoření účtu *Prostředky pro důchodovou reformu*. Účet byl zřízen v rámci SFA a byla na něm soustředována určená část prostředků získaných z dividend. (Část prostředků tohoto účtu ve výši 200 mil. Kč byla použita v roce 2006 na pokrytí výdajů na realizaci programu *Digitalizace nárokových podkladů – DIG III* v rámci kapitoly MPSV.)

K 1. 1. 2009 byl stav majetkových účastí státu vyčleněných usneseními vlády ČR k získání prostředků pro důchodovou reformu následující:

- majetková účast ve společnosti E.ON SE činila 3 668 731 kusů akcií;
- 15% podíl ve společnosti ČEPS, a. s., 26 783 600 kusů akcií;
Celková majetková účast státu v ČEPS, a. s., je 100 %. MPSV hospodařilo do února roku 2012 s 15% podílem, poté tento podíl přešel na Ministerstvo průmyslu a obchodu, kterému nyní přísluší hospodařit s podílem celým, tj. 100 %.
- podíl 0,41 % ve společnosti ČEZ, a. s., 2 213 224 kusů akcií.
Majetkový podíl státu v ČEZ, a. s., byl získán směnou akcií podniku Pražská energetika, a. s., na základě usnesení vlády ČR ze dne 9. července 2008 č. 862. Ke dni 31. 12. 2013 byla celková majetková účast státu v ČEZ, a. s., 69,78 %, z toho MF příslušelo 69,37 % a MPSV pouze 0,41 %. Nepatrný podíl 0,001 % příslušel ještě Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, který jej získal z titulu odúmrťí.

Od zřízení účtu *Prostředky pro důchodovou reformu* (tj. od roku 2004) do roku 2013 bylo na účet převedeno celkem 3 570,9 mil. Kč, z toho **1 677,9 mil. Kč v kontrolovaném období**, jak je patrné i z tabulky č. 5.

15 Tato problematika byla předmětem kontrolní akce NKÚ č. 11/09 – *Státní finanční aktiva, zejména prostředky soustředěné na jaderném účtu* (kontrolní závěr byl publikován v částce 1/2012 *Věstníku NKÚ*).

16 Usnesení vlády ČR ze dne 25. srpna 2004 č. 797, o využití dividend z akcií, jejichž nabyvatelem je MPSV, na řešení problémů spojených s důchodovou reformou.

Tabulka č. 5 – Přehled příjmů z dividend na účtu pro důchodovou reformu (v mil. Kč)

	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Součet
E.ON	546,6*	104,6	129,1	79,9	88,7	948,9
ČEPS, a. s.	223,3	55,3	0	1,3	1,3	281,2
ČEZ, a. s.	94,1	99,7	94,1	84,7	75,2	447,8
Součet	864,0	259,6	223,2	165,9	165,2	1 677,9

Zdroj: ZÚ kapitoly 312 MF za roky 2009–2013, účetnictví MF.

* Částka ve výši 546,6 mil. Kč zahrnuje nejen dividendy za rok 2008 (ve výši 120,6 mil. Kč), ale i dividendy za roky 2006 a 2007 (v celkové výši 426 mil. Kč).

K významnému poklesu výnosů z dividend došlo především u majetkových účastí státu ve společnosti ČEPS, a. s. Z výročních zpráv této akciové společnosti za roky 2009 až 2013 a z podkladů MF vyplývá, že ze zisku roku 2010 ve výši 1 701,7 mil. Kč nebyly vyplaceny žádné dividendy, ze zisku roku 2011 ve výši 2 433,3 mil. Kč a roku 2012 ve výši 1 969,4 mil. Kč byly dividendy vyplaceny pouze v symbolické výši. Zbývající část byla převedena do nerozděleného zisku. MF uvedlo, že klesající tendence inkasa dividend je ovlivněna především pozastavením vyplácení dividend společnosti ČEPS, a. s. vzhledem k nutnosti vytvořit rezervy peněžních prostředků pro pokrytí budoucích nákladných projektů souvisejících např. s vyvedením proudu z nově zprovozněných bloků Temelína a s hrozbou tzv. blackoutů.

3.3 Změna Zvláštního účtu důchodového pojištění na Zvláštní účet rezervy pro důchodovou reformu

S účinností od 1. 3. 2008 byl novelou zákona o rozpočtových pravidlech změněn ZÚDP na *Zvláštní účet rezervy pro důchodovou reformu*. Rozšířilo se vymezení i použití dosavadního ZÚDP. Metodika výpočtu výsledku hospodaření systému důchodového pojištění se nezměnila.

Nově se peněžní prostředky ZÚRDR mohou použít na krytí nákladů spojených s realizací důchodové reformy, pokud tak na návrh vlády rozhodne poslanecká sněmovna. Dle předchozí právní úpravy se prostředky ZÚDP mohly použít jen na zvýšení dávek důchodového pojištění nebo na úhradu záporného salda pojistného na důchodové pojištění.

K datu 17. 3. 2008 MF převedlo na ZÚRDR nejen prostředky dosavadního ZÚDP ve výši 5 576 381 000 Kč, ale i prostředky účtu *Prostředky pro důchodovou reformu* ve výši 1 461 824 344,58 Kč; následně byly oba bankovní účty, tj. ZÚDP i účet vládou určený pro důchodovou reformu, zrušeny.

3.4 Zápočet výnosu DPH připadajícího na státní rozpočet

Novela zákona o rozpočtových pravidlech účinná od 1. 1. 2012 stanovila povinnost na straně příjmů započítávat do výpočtu rozdílu příjmů a výdajů důchodového pojištění státu částku ve výši 7,2 % výnosu daně z přidané hodnoty připadajícího na státní rozpočet. Podle důvodové zprávy k návrhu příslušné novely zákona bylo hlavním cílem získat zdroje k realizaci penzijní reformy a zajistit dlouhodobou udržitelnost důchodového zabezpečení. **Započítání částek ve výši 14,4 mld. Kč v roce 2012 a 15,8 mld. Kč v roce 2013 nezajistilo přebytek ani vyrovnanou bilanci systému důchodového pojištění státu, snížilo pouze vypočtený schodek.**

4. Výsledek hospodaření systému důchodového pojištění státu (výpočet rozdílu)

Od roku 1996 v návaznosti na právní úpravu týkající se ZÚDP propočítává MF ve smyslu rozpočtových pravidel rozdíl mezi příjmy a výdaji systému důchodového pojištění státu. Při výpočtu nejprve postupovalo podle příslušných usnesení vlády ČR, později vydalo vyhlášku č. 76/2005 Sb.¹⁷, která navazovala na postup stanovený usneseními vlády ČR. Z podaného vysvětlení MF o důvodech navyšování výdajů o položku *výdaje na správu* vyplývá, že tak bylo rozhodnuto v době, kdy bylo zvažováno oddělení systému sociálního zabezpečení od státního rozpočtu a vytvoření sociální pojišťovny.

Rozdíl mezi příjmy a výdaji systému důchodového pojištění státu v letech 1996–2013 vypočítaný a vykazovaný Ministerstvem financí ve SZÚ uvádí tabulka č. 6.

Tabulka č. 6 – Přehled příjmů a výdajů v oblasti důchodového pojištění včetně rozdílů těchto položek (v tis. Kč)

Rok	Příjmy	Výdaje na důchody	Výdaje na správu	Rozdíl mezi příjmy a výdaji důchodového pojištění (včetně výdajů na správu)	
				Kladný	Záporný
1996				4 383 963	–
1997	146 332 522	150 231 024	2 617 380	–	–6 515 883
1998	156 337 768	166 119 147	2 711 414	–	–12 492 793
1999	161 826 981	177 849 443	3 422 642	–	–19 445 104
2000	170 456 549	186 851 692	3 263 141	–	–19 658 284
2001	185 952 649	201 111 048	3 342 581	–	–18 500 980
2002	198 423 779	213 647 781	3 685 044	–	–18 909 046
2003	209 624 044	225 832 771	3 702 977	–	–19 911 704
2004	243 276 060	230 896 759	4 052 821	8 326 480	–
2005	258 327 061	247 389 954	4 377 240	6 559 867	–
2006	276 913 317	272 910 810	4 866 264	–	–863 757
2007	304 934 180	289 854 717	5 182 391	9 897 072	–
2008	320 027 736	312 531 820	4 898 233	2 597 683	–
2009	310 310 183	339 788 293	7 349 976	–	–36 828 086
2010	317 881 898	346 212 942	7 285 871	–	–35 616 915
2011	328 004 935	368 068 831	5 289 362	–	–45 353 258
2012	360 880 920	382 031 343	5 023 207	–	–26 173 630
2013	358 435 067	382 772 733	4 924 392	–	–29 262 058

Zdroj: rok 1996 – usnesení Poslanecké sněmovny č. 418 z 12. schůze 8. července 1997, roky 1997 až 2012 – SZÚ, rok 2013 – návrh SZÚ.

Položky, které na straně příjmů vstupují v posledních letech nově do výpočtu salda důchodového pojištění:

- Zákonem stanovený podíl ve výši 7,2 % výnosu DPH připadajícího na státní rozpočet snížil vypočtený schodek systému důchodového pojištění státu v roce 2012 o 14,4 mld. Kč a v roce 2013 o 15,8 mld. Kč.
- „Částky na kompenzaci deficitu důchodového systému“ převedené do příjmů státního rozpočtu z prostředků privatizace na základě usnesení¹⁸ vlády ČR zahrnuje MF do výpočtu výsledku hospodaření systému důchodového pojištění státu za rok 2012 ve výši 14,4 mld. Kč a za rok 2013 ve výši 10 mld. Kč.

¹⁷ Vyhláška č. 76/2005 Sb., o stanovení způsobu výpočtu rozdílu mezi příjmy pojistného na důchodové pojištění a výdaji na dávky důchodového pojištění.

¹⁸ Usnesení vlády ze dne 26. září 2012 č. 693 a usnesení vlády ze dne 18. prosince 2013 č. 1003.

Kladný i záporný rozdíl mezi příjmy a výdaji v oblasti důchodového pojištění státu se stává součástí celkového výsledku hospodaření státního rozpočtu. V případě kladného rozdílu bylo MF povinno přebytek převést na ZÚDP, resp. ZÚRDR. Od roku 2009 k vyrovnaní či přebytku v systému důchodového pojištění státu nedošlo, a to ani po započítání dalších položek vstupujících do výpočtu.

Tabulka č. 7 uvádí přehled o hospodaření systému důchodového pojištění státu v letech 2009 až 2013, resp. vyčíslení schodku systému důchodového pojištění státu včetně započítání položek uvedených v předchozích odstavcích.

**Tabulka č. 7 – Hospodaření systému důchodového pojištění státu
v letech 2009–2013 dle údajů SZÚ**

(v tis. Kč)

	2009	2010	2011	2012	2013
Příjmy z pojistného na DP celkem	310 310 183	317 881 898	328 004 935	332 101 476	332 597 623
v tom:					
– příjmy z pojistného na DP	310 207 741	317 772 180	327 880 562	331 970 876	332 459 451
– příjmy z dobrovolného pojistného na DP	102 442	109 718	124 373	130 600	138 172
Příjmy na základě UV				14 400 000	10 000 000
Příjem ve výši 7,2 % výnosu DPH připadajícího na SR				14 379 444	15 837 444
Výdaje na DDP a výdaje na správu celkem	347 138 269	353 498 813	373 358 193	387 054 550	387 697 125
v tom:					
– výdaje na DDP	339 788 293	346 212 942	368 068 831	382 031 343	382 772 733
– výdaje na správu	7 349 976	7 285 871	5 289 362	5 023 207	4 924 392
Rozdíl příjmů a výdajů uvedený ve SZÚ (přebytek +, schodek –)	–36 828 086	–35 616 915	–45 353 258	–26 173 630	–29 262 058

Zdroj: SZÚ za roky 2009–2013.

Sledování výdajů na správu

MF vyhláškou č. 76/2005 Sb. stanovilo výpočet výdajů na správu na základě sazeb pojistného na důchodové a nemocenské pojištění (prostřednictvím koeficientu) a na základě výdajů na dávky důchodového pojištění u orgánů sociálního zabezpečení. Tento způsob zjišťování výdajů na správu nedává přehled o jejich skutečné výši, ale je odhadem a poskytuje pouze rámcový a ve srovnání s jinými oblastmi státní správy ojedinělý přehled o výdajích správních orgánů spojených s výběrem pojistného a výplatou dávek důchodového pojištění.

Odhadování a zjišťování výše výdajů na správu nemá kromě zahrnutí do výpočtu rozdílu příjmů a výdajů důchodového pojištění další využití. **NKÚ považuje zjišťování a započítávání tzv. správních výdajů do výdajů na dávky důchodového pojištění za neodůvodněné a zkreslující celkový stav. V období, kdy systém vykazoval přebytek, tj. v letech 2004 až 2008, by nezapočítávání těchto položek znamenalo vyšší převod na ZÚDP o více než 22 mld. Kč.**

NKÚ zjistil v postupech MF týkajících se výpočtu rozdílu mezi příjmy a výdaji v oblasti důchodového pojištění i další nedostatky:

– **Příjmy související s oblastí důchodového pojištění (vrácené přeplatky důchodů)**

Podle právní úpravy se do výpočtu výsledku hospodaření systému důchodového pojištění státu nezapočítávají další příjmy související s oblastí důchodového pojištění. Jedná se především o přeplatky dávek důchodového pojištění vrácené v následujících letech. Tyto přeplatky se nezapočítávají, přestože v předchozích letech byly v rámci zmíněného výpočtu započítány do výdajů. Dle podkladů MF se např. za rok 2013 jednalo o částku vyšší než 193,6 mil. Kč.

– **Příjmy z pojistného na důchodové pojištění kapitoly 305 – Bezpečnostní informační služba**

Výpočet výsledku hospodaření systému důchodového pojištění státu nezahrnuje příjmy z pojistného na důchodové pojištění za příslušníky Bezpečnostní informační služby, které jsou součástí příjmů kapitoly 305 – *Bezpečnostní informační služba*. Výše příjmů z pojistného na důchodové pojištění je o toto pojistné nižší, nejedná se však o významné zkreslení. Pokud jde o výdaje na dávky důchodového pojištění příslušníkům BIS, ty naopak jsou do výpočtu zahrnuty v rámci údajů kapitoly MV.

5. Účetnictví

V rámci této kontrolní akce byla u MO a MV na vybraném vzorku prověřena správnost zobrazení dávek důchodového pojištění v účetnictví; u MPSV pak byla v účetnictví ověřována správnost zobrazení dividend plynoucích z majetkových účastí v elektroenergetických společnostech. Na MF bylo v souvislosti s kontrolou účetních dokladů vztahujících se ke *Zvláštnímu účtu rezervy pro důchodovou reformu* kontrolováno dodržování požadavků právních předpisů v oblasti zobrazení účetních operací souvisejících s prostředky ZÚRDR v účetnictví MF, finančních výkazech, v ZÚ kapitoly MF a ve SZÚ za období let 2009–2013.

Kontrolou bylo zjištěno, že MO ani MV neúčtovaly o předpisu nároku na výplatu důchodů, tedy o vzniku závazku. Tento nedostatek byl v případě MV odstraněn v roce 2013, MO tento nedostatek odstranilo v průběhu roku 2014. MO dále v letech 2012 a 2013 při zobrazování dávek důchodového pojištění používalo v účetních výkazech nesprávný nákladový účet. Toto pochybení MO odstranilo po skončení kontrolovaného období, tj. v průběhu roku 2014.

U MPSV bylo zjištěno, že v roce 2013 zobrazilo přijaté dividendy plynoucí z majetkové účasti ve společnosti E.ON SE jako dlouhodobý finanční majetek, ačkoliv se jednalo o výnosy z dlouhodobého finančního majetku. Uvedený způsob účtování však neměl vliv na účetní závěrku MPSV sestavenou k 31. 12. 2013, neboť přijaté dividendy byly do konce roku 2013 převedeny na účet státních finančních aktiv (ZÚRDR).

Dividendy z akcií ČEZ, a. s., a ČEPS, a. s., MPSV ve svém účetnictví nezachycovalo (na rozdíl od dividend z akcií společnosti E.ON SE), tj. nevykazovalo z nich závazky, pohledávky, výnosy ani náklady, neboť jejich výplata se uskutečňovala přímo na účet státních finančních aktiv.

Dle usnesení vlády¹⁹ jsou dividendy z akcií společností ČEZ, a. s., a ČEPS, a. s., státními finančními aktivy a část jich je určena na řešení problémů spojených s důchodovou reformou.

Právní předpisy neuvádějí, která účetní jednotka a jak má o těchto výnosech z majetkových účastí, resp. výnosech z dividend, účtovat v případech, kdy se od sebe liší držitel akcií a příjemce dividend z těchto akcií.

MF o přijetí dividend z majetkových účastí státu v držení MPSV a MPO účtovalo v období let 2010–2013 na účet 665 – Výnosy z dlouhodobého finančního majetku, přestože nebylo držitelem těchto majetkových účastí.

¹⁹ Usnesení vlády ČR z 6. května 2002 č. 477, usnesení vlády z 25. srpna 2004 č. 797 a usnesení vlády z 9. července 2008 č. 862.

6. Zatřídění výdajů na dávky důchodového pojištění dle rozpočtové skladby

U MO a MV byla na vybraném vzorku dokladů za období jednoho měsíce v letech 2009–2013 kontrolována správnost zatřídění výdajů na dávky důchodového pojištění na položky a paragrafy rozpočtové skladby dle vyhlášky č. 323/2002 Sb.²⁰.

Kontrolou bylo zjištěno, že MO dávky zdravotně postiženým osobám přiřadilo na nesprávný paragraf 4119 – *Ostatní dávky důchodového pojištění* místo na vyhláškou stanovené paragrafy pododdílu 418 – *Dávky zdravotně postiženým občanům*. **Vlivem této nesprávnosti byly údaje o výdajích na dávky důchodového pojištění MO v období 2009–2012 uvedeny ve SZÚ ČR v nesprávné výši, avšak tato nesprávnost neměla významný dopad na prověřovanou oblast.**

Kontrolou bylo dále zjištěno, že MV zatřídilo dávky důchodového pojištění ve výši 1,2 mil. Kč v květnu 2013 na nesprávný paragraf 4152 – *Výsluhový příspěvek* místo na vyhláškou stanovené paragrafy 4111 až 4117. **Vlivem této nesprávnosti byly údaje o výdajích na dávky důchodového pojištění MV uvedeny ve SZÚ ČR za rok 2013 v nesprávné výši minimálně 1,2 mil. Kč. Tato nesprávnost neměla významný dopad na prověřovanou oblast.**

III. Vyhodnocení

Ve státním rozpočtu jsou příjmy plynoucí do systému důchodového pojištění vykazovány v sedmi kapitolách státního rozpočtu a výdaje na dávky důchodového pojištění ve čtyřech kapitolách státního rozpočtu.

Ústředním orgánem státní správy pro důchodové zabezpečení a orgánem sociálního zabezpečení je MPSV, jehož kapitola na straně příjmů představuje více než 97 % prostředků vybraných na pojistném na důchodové pojištění a obdobně na straně výdajů pokrývá téměř 98 % všech prostředků vyplacených ve formě dávek důchodového pojištění.

V roce 1995 bylo rozhodnuto, že přebytky hospodaření systému důchodového pojištění státu budou soustřeďovány ve státních finančních aktivech, a to na k tomuto účelu zřízeném zvláštním účtu.

Zákon o rozpočtových pravidlech stanovil mj. i způsob výpočtu rozdílu mezi příjmy a výdaji v oblasti důchodového pojištění. Na straně výdajů se ve smyslu rozpočtových pravidel do výpočtu rozdílu po celou dobu započítávají i *výdaje spojené s výběrem pojistného na důchodové pojištění a výplatou dávek důchodového pojištění*, tzv. výdaje na správu. Výdaje na správu jsou zjišťovány na základě sazeb pojistného na důchodové a nemocenské pojištění (pomocí koeficientu) a výdajů na dávky důchodového pojištění u orgánů sociálního zabezpečení a jsou pouze určitým odhadem příslušných nákladů; tato položka se v letech 2009–2013 pohybovala v rozmezí od 5 do 7 mld. Kč ročně. NKÚ považuje sledování, odhadování a započítávání této položky do výsledku hospodaření systému důchodového pojištění za neodůvodněné a zkreslující skutečný stav.

K řešení problému s nedostatkem zdrojů v oblasti důchodového pojištění státu vzhledem k vývoji v posledních letech může tento účet²¹ přispět pouze okrajově. K 31. 12. 2013 činil stav peněžních prostředků *Zvláštního účtu rezervy pro důchodovou reformu* 22,6 mld. Kč. Kdyby v období, kdy systém vykazoval přebytky, tj. v letech 2004 až 2008, nebyly výdaje na správu započítávány do výsledku hospodaření, byl by celkový převod na ZÚDP vyšší o 22,5 mld. Kč.

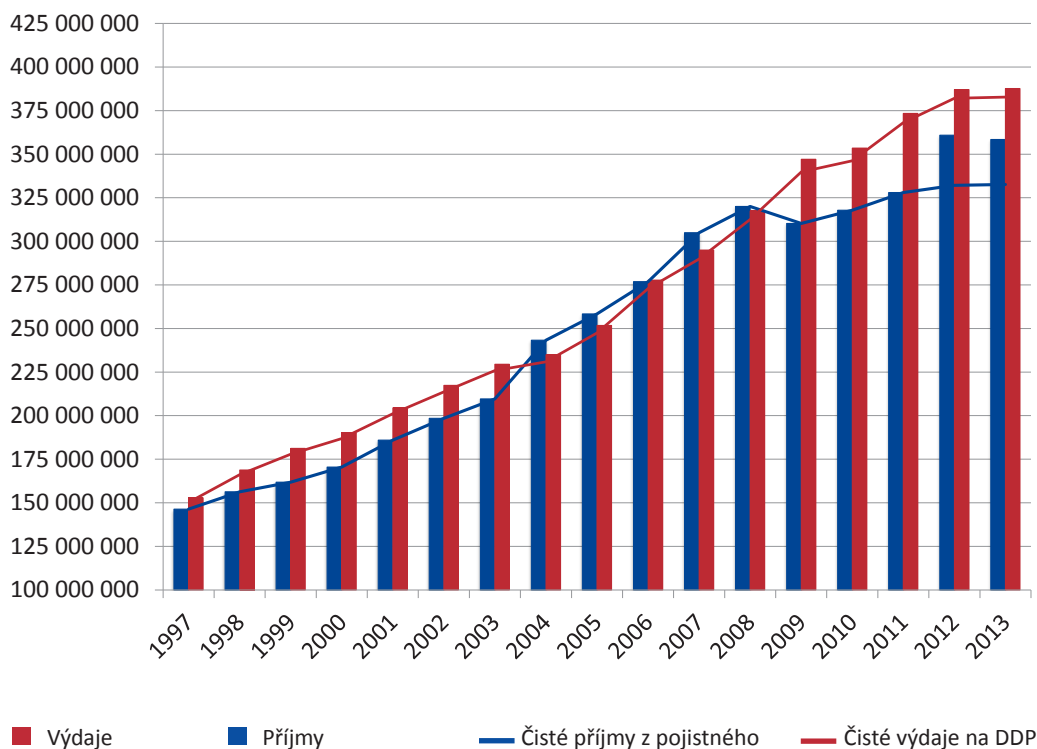
Posledním rokem, v němž bylo dosaženo přebytku, byl rok 2008. Od tohoto roku nebylo dosaženo přebytku ani vyrovnané bilance, a to ani po zahrnutí dalších příjmových položek, které měly celkovou bilanci zlepšit. Od roku 2012 se na straně příjmů nově zahrnuje do výpočtu částka ve výši 7,2 % výnosu DPH připadajícího na státní rozpočet.

²⁰ Vyhláška č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě.

²¹ *Zvláštní účet důchodového pojištění*, od 1. 3. 2008 byl nahrazen *Zvláštním účtem rezervy pro důchodovou reformu*.

Na základě rozhodnutí vlády ČR byly dále na stranu příjmů v letech 2012 a 2013 započítány i částky převedené do státního rozpočtu z fondu privatizace, v roce 2012 šlo o 14,4 mld. Kč a v roce 2013 o 10 mld. Kč; tyto částky však nelze považovat za stabilní zdroj financování schodku systému důchodového pojištění státu.

Graf č. 4 – Příjmy z pojistného na DP a výdaje na DDP v systému důchodového pojištění státu v letech 1997–2013 (v tis. Kč)

Zdroj: SZÚ za roky 1997 až 2012, návrh SZÚ za rok 2013, vlastní výpočet NKÚ.

Graf č. 4 znázorňuje celkový vývoj skutečných příjmů (spojovací modrá čára) a skutečných výdajů (spojovací červená čára) důchodového pojištění státu a vývoj dle výpočtu provedeného MF ve smyslu zákona o rozpočtových pravidlech, tzn. stav, kdy na stranu výdajů i na stranu příjmů vstoupily další položky (na straně výdajů položka tzv. výdajů na správu a v letech 2012 a 2013 na straně příjmů částka ve výši 7,2 % výnosu DPH připadajícího na státní rozpočet a částky převedené do příjmů státního rozpočtu z prostředků privatizace).

Výdaje na dávky důchodového pojištění představují podstatnou část mandatorních výdajů státu a významně ovlivňují výsledek hospodaření státního rozpočtu.

V kontrolovaném období došlo k vysokému nárůstu výdajů na dávky důchodového pojištění oproti příjmům z pojistného. Za rok 2013 činil schodek již přes 50 mld. Kč.

Seznam zkratk

ARIS	<i>Automatizovaný rozpočtový informační systém</i>
BIS	Bezpečnostní informační služba
CSÚIS	<i>Centrální systém účetních informací státu</i>
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
DDP	dávky důchodového pojištění
DP	důchodové pojištění
DPH	daň z přidané hodnoty
GIBS	Generální inspekce bezpečnostních sborů
GŘC	Generální ředitelství cel
MF	Ministerstvo financí
MO	Ministerstvo obrany
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MS	Ministerstvo spravedlnosti
MV	Ministerstvo vnitra
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad
RP	rozpočtová položka
SFA	státní finanční aktiva
SR	státní rozpočet
SZÚ	státní závěrečný účet / státní závěrečné účty
ÚFIS	<i>Prezentační systém účetních a finančních informací státu</i>
UV	usnesení vlády
ZÚ	závěrečný účet / závěrečné účty
ZÚDP	<i>Zvláštní účet důchodového pojištění</i>
ZÚRDR	<i>Zvláštní účet rezervy pro důchodovou reformu</i>

Příloha č. 1

Přehled o počtu a druhu přiznaných důchodů v letech 1996–2013 (údaj vždy k prosinci daného roku) – údaje za kapitolu MPSV

Rok	nekrácený		Starobní		celkem	Poměrný starobní	Invaliditní pro invaliditu stupně			Vdovský a vdovecký	Siroťáci	CELKEM
	k věk. hr. ¹⁾	po inval. ²⁾	krácený				III. ³⁾	II. ⁴⁾	I.			
			trvale	dočasně								
1996	1 749 528		7 235	3 568	1 760 331	36 667	404 756	120 743		98 118	57 058	2 477 673
1997	1 734 757		23 407	10 084	1 768 248	34 416	394 766	134 584		95 475	57 621	2 485 110
1998	1 733 679		66 153	16 349	1 816 181	32 458	387 888	140 675		88 902	55 139	2 521 243
1999	1 721 213		110 885	17 641	1 849 739	30 144	381 542	146 266		83 183	57 285	2 548 159
2000	1 702 846		156 420	19 289	1 878 555	28 204	377 679	150 609		77 545	55 273	2 567 865
2001	1 681 223		199 529	15 744	1 896 496	26 277	376 455	157 832		72 996	53 958	2 584 014
2002	1 659 163		210 960	13 191	1 883 314	24 516	378 433	166 405		70 729	54 401	2 577 798
2003	1 639 500		225 933	26 144	1 891 577	22 642	380 416	173 569		67 438	55 202	2 590 844
2004	1 648 673		250 683	24 372	1 923 728	21 187	384 203	179 173		63 374	54 020	2 625 685
2005	1 656 890		270 892	14 297	1 942 079	19 791	385 149	184 906		60 632	52 543	2 645 100
2006	1 667 628		295 328	13 737	1 976 693	18 657	385 764	194 291		57 411	50 968	2 683 784
2007	1 677 398		323 263	10 620	2 011 281	17 584	383 913	202 773		54 195	49 415	2 719 161
2008	1 690 727		354 415	4 388	2 049 530	16 475	377 723	211 022		51 507	47 754	2 754 011
2009	1 697 687		391 734	3 473	2 092 894	15 474	370 154	215 790		49 281	46 798	2 790 391
2010	1 709 059	108 253	425 168	3 227	2 245 707	14 325	244 048	54 973	167 308	46 711	46 021	2 819 093
2011	1 716 138	109 057	498 803	2 986	2 326 984	13 163	227 640	58 034	159 359	42 131	45 693	2 873 004
2012	1 695 236	109 932	521 090	2 796	2 329 054	12 166	215 840	62 612	160 057	40 471	45 856	2 866 056
2013	1 675 415	110 279	540 711	2 645	2 329 050	11 271	206 484	65 616	161 314	38 863	45 258	2 857 856

Zdroj: sdělení MPSV (údaje za ČSSZ).

Pozn.:

- 1) Starobní důchod přiznaný po dosažení důchodového věku.
 - 2) Starobní důchod přiznaný invaliditnímu důchodci po dosažení 65 let věku.
 - 3) Do roku 2009 plně invaliditní důchody
 - 4) Do roku 2009 částečně invaliditní důchody.
- Nejsou zahrnuty důchody vyplácené do ciziny. U vdovských, vdoveckých a sirotčích jen důchody vyplácené samostatně.
Poměrný starobní = starobní důchody přiznané podle § 26 zákona č. 100/1988 Sb. a podle § 29 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb. (krátká doba pojištění).
Trvale krácený = až 3 roky před věkovou hranicí přiznaný starobní důchod podle § 31 zákona č. 155/1995 Sb.
Dočasně krácený = až 2 roky před věkovou hranicí přiznaný starobní důchod podle § 30 zákona č. 155/1995 Sb.
Nekrácený = starobní důchod přiznaný po dosažení důchodového věku.